

Ens cal una Biblioteca d'Història de l'Art

Els viatgers romàntics per Espanya descobriren amb fascinació un país singular, per l'atavisme dels costums i del folklore, per la debilitat de les seves infraestructures i per la presència viva de les més rànries tradicions culturals. Per fortuna, aquesta singularitat ja no existeix avui en els camps de l'economia, de l'estructura social i dels models culturals. No és aquest el cas potser de les institucions d'alta cultura en general i de les biblioteques en particular. Tots els professionals de la gestió bibliotecària i els usuaris més qualificats, com ara els investigadors, sabem per dramàtica experiència personal que, en aquest punt, la nostra situació és ben precària, i arriba fins i tot al ridícul. Als Estats Units, són normals les biblioteques universitàries que disposen de diversos milions de volums. En unes altres proporcions menys radicals, el mateix passa als països europeus. No ens falten biblioteques només, ens falten, sobretot, biblioteques de qualitat, aquelles que són pensades i construïdes com a instrument per a recerca d'alt nivell, aquelles que ens han d'ajudar ara en el nostre treball, però també aquelles que garantiran el patrimoni bibliogràfic necessari per a les futures generacions d'estudiosos. La investigació en humanitats exigeix la consulta de les darreres novetats bibliogràfiques, però també de nombrosos materials antics, de fa deu, vint, quaranta o cinquanta anys, on una petita data o un document marginal resulten clau per resoldre una recerca. En l'àmbit de les lletres, els materials bibliogràfics rarament esdevenen obsolets, ja que sempre conserven un cert valor des del punt de vista de la seva anàlisi historiogràfica. Les humanitats són un saber que opera per filtre i acumulació, que sovint demana les habilitats de l'erudició associades a un cert esperit crític aplicat a un ventall d'informacions molt diverses i disperses.

En el camp concret de la història de l'art, tres qüestions molt òbvies compliquen el problema. Els llibres d'art pel seu gran format i per les il·lustracions tenen un preu que normalment triplica el d'un llibre normal de filologia o d'història. Mentre que un llibre de sociologia o d'economia pot viatjar fàcilment i consultar-se sense perdre informació significativa en una fotocòpia, un llibre d'art no ens dóna el mateix en aquest format. La utilitat per al treball de recerca i anàlisi que ens donen

les reproduccions fotogràfiques queda sensiblement reduïda en el format de la fotocòpia i també –per ara– en el format de l'edició electrònica. Molts llibres d'art no admeten, per raons òbvies de conservació, el préstec interbibliotecari. La recerca vinculada als objectes artístics, a les imatges de tota mena, no es pot mai limitar a un marc geogràfic i històric concret, el seu àmbit és necessàriament internacional, no podem estudiar l'art català o l'art hispànic sense tenir en compte el que passa arreu i el que ha passat en altres èpoques i civilitzacions. La mobilitat de les obres i dels artistes és constant. L'estudi dels models i de les derivacions d'una producció local pot dur-nos als llocs més diversos i imprevisibles. El món de les imatges és, de fet, quasi universal. Per això la correcta investigació en història de l'art ens exigeix biblioteques d'abast general.

Ja fa més de trenta ans que la proliferació de la producció científica internacional de tema artístic ha deixat enrera els magres canals institucionals que s'haurien d'haver ocupat de la seva exhaustiva recopilació i conservació. A Catalunya, la situació és especialment greu. D'acord amb les xifres que ens han facilitat les mateixes institucions, la nostra primera biblioteca és, amb diferència, la Biblioteca General d'Història de l'Art, vinculada al Museu Nacional d'Art de Catalunya. El seu fons s'acosta als 110.000 mil documents, rep en l'actualitat uns 500 títols de revistes per compra, donatiu i intercanvi, i anualment ingressa més de 3.000 llibres. La secció d'art de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona s'acosta als 41.000 volums, i cada any n'ingressa uns 2.500, una part dels quals prové del dipòsit legal de Catalunya. La Biblioteca d'Humanitats de la Universitat Autònoma de Barcelona té més de 15.000 llibres d'art, en l'actualitat rep 175 títols de revistes, i cada any incrementa el seu fons en uns 1.500 llibres. L'Institut Amatller d'Art Hispànic, que només recopila art espanyol, disposa de 23.000 volums, 40 títols de revista vius, i registra anualment uns 500 llibres. Llevat del camp de les revistes, on es detecta clarament un cert esforç de totes les institucions, el resultat d'aquestes dades és molt decebedor. Les biblioteques científiques europees d'història de l'art, com ara la del Warburg Institute de Londres, la Jacques Doucet d'art i arqueologia de la Universitat de París, la del Zentral Institut für Kunstgeschichte de Munic, o la Biblioteca Hertziana de Roma, no baixen dels 500.000 volums, i sovint s'acosten al milió. La clau del problema resideix en les grotesques dotacions econòmiques per a l'adquisició de llibres de què disposen les nostres biblioteques i els departaments universitaris. No s'entén que les despeses corrents de personal i manteniment exhaureixin gairebé tots els seus recursos. Només des d'una concepció purament caritativa i falsament pedagogista de la funció d'aquestes institucions es pot entendre una situació tan perversa com l'actual. Els directors dels museus d'art de Catalunya, els gestors del patrimoni cultural, els responsables de la recerca i els departaments universitaris potser haurien d'entendre que aquesta sí que és una tasca de veritable normalització fonamental, que ja fa massa temps que s'espera de forma absurda que arribi la fi dels temps romàntics i que comenci, almenys, un cert positivisme.